

Förslag på hur Sverige ska arbeta med de mänskliga rättigheterna

Slutbetänkande från Delegationen för mänskliga rättigheter till regeringen

Sammanfattning

Delegationen för mänskliga rättigheter har arbetat med mänskliga rättigheter i Sverige. Det var regeringen som utsåg delegationen.

Riksdagen har bestämt att alla i Sverige ska följa de mänskliga rättigheterna. Regeringen har gjort två handlingsplaner för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Sverige. Den andra handlingsplanen finns lättläst på <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/24/41/cab30d25.pdf> I den andra handlingsplanen stod det att delegationen skulle utses.

Delegationen har gett stöd till statliga myndigheter, kommuner och landsting i deras arbete för mänskliga rättigheter. Delegationen har gett kunskap till människor så att fler ska känna till de mänskliga rättigheterna. I sitt slutbetänkande berättar delegationen om det arbetet och ger förslag på det fortsatta arbetet med de mänskliga rättigheterna när delegationen inte längre finns. Det är förslag på hur de mänskliga rättigheterna ska finnas med i lagar och regler, förslag på en särskild myndighet för mänskliga rättigheter, förslag på utbildning och forskning om mänskliga rättigheter och förslag på hur statliga myndigheter, kommuner och landsting, föreningar och företag ska följa de mänskliga rättigheterna. Allt detta tillsammans ska göra att de mänskliga rättigheterna följs överallt i samhället.

Regeringen ska se om den vill genomföra förslagen i slutbetänkandet.

De mänskliga rättigheterna finns lättlästa på
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/56/02/6890d638.pdf>.

Delegationens stöd till statliga myndigheter, kommuner och landsting

Delegationen har arbetat med att ge stöd och kunskap om mänskliga rättigheter så att statliga myndigheter, kommuner och landsting kan följa dem. Fler har blivit mer intresserade av att arbeta med och följa de mänskliga rättigheterna. Många vill lära sig mer om de mänskliga rättigheterna och få material om dem.

Delegationen har arbetat med särskilda kampanjer om de mänskliga rättigheterna tillsammans med ombudsmännen mot diskriminering och Barnombudsmannen, lärare, skolor och föreningar. Delegationen har särskilt informerat ungdomar för att de ska diskutera de mänskliga rättigheterna och veta att de finns. Delegationen har haft en webbplats med information. Materialet från webbplatsen kommer sedan att finnas på www.manskligarattigheter.se.

Delegationens tankar och förslag

Staten, landstingen och kommunerna ska alltid följa de mänskliga rättigheterna så att alla blir rättvist behandlade. De mänskliga rättigheterna talar också om hur människor ska vara mot varandra. Ingen får använda de mänskliga rättigheterna så att någon annan blir dåligt behandlad.

De mänskliga rättigheterna ska ge skydd även när det är oroligt i landet eller om det finns andra svårigheter. Därför har länder skrivit avtal tillsammans

om de mänskliga rättigheterna,
så att rättigheterna är bindande för länderna.

Sverige har sagt ja till de mänskliga rättigheterna
men för att de ska gälla måste de finnas med
i Sveriges lagar och regler.
De syns inte tydligt i lagarna nu.

Efter att Sverige blivit medlem i EU har det
blivit vanligare att samhället använder internationella regler
som stöd när någon ska besluta eller döma.
De som beslutar och dömer har blivit mer vana
vid vissa internationella regler.
Personer som beslutar och dömer behöver veta mer om
hur de ska använda sig av de mänskliga rättigheterna,
som också är internationella regler.

Regeringen har flera gånger sagt
att alla måste följa de mänskliga rättigheterna.
Regeringen vill att alla i Sverige
ska känna till rättigheterna.
Därför tycker delegationen att de mänskliga rättigheterna
ska synas tydligare i lagar och regler.
Det är viktigt att alla, även barn och ungdomar
förstår vad de mänskliga rättigheterna betyder.

Alla behöver förstå att de både har egna rättigheter
och att andra har samma rättigheter.
Därför ger delegationen olika förslag
som ska göra att fler följer de mänskliga rättigheterna.

De mänskliga rättigheterna i lagar och regler

I Sverige finns de mänskliga rättigheterna
i många olika lagar och regler
fast det inte precis står att det är mänskliga rättigheter.
Nu är Sverige med i EU och
det har oftare blivit nödvändigt
att använda lagar och avtal som gäller i många länder.
Vi i Sverige är inte så vana vid det än.

Delegationen tycker att det är viktigt att fler använder de internationella reglerna om mänskliga rättigheter som stöd när de ska besluta något.

De mänskliga rättigheterna ska synas tydligare i lagarna.

De som skriver nya lagar ska se till att lagarna följer de mänskliga rättigheterna.

De som dömer och beslutar ska använda svenska lagar på ett sätt som följer de mänskliga rättigheterna.

Delegationen föreslår att de mänskliga rättigheterna ska skrivas in i vissa lagar

som gäller samhällets ingripanden mot människor.

Det är till exempel polislagen, häkteslagen, fängelselagen, lagen om vård av unga och lagen om psykiatrisk tvångsvård.

Det är också lagar om samhällets stöd till människor.

Det är till exempel socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och utlänningslagen.

Senare kan de mänskliga rättigheterna behöva skrivas in i flera lagar.

Delegationen vill också att regeringen ska utreda om internationella regler om mänskliga rättigheter ska gälla som svensk lag.

Ansvar för de mänskliga rättigheterna

ska också stå med i regler för

hur olika myndigheter ska arbeta,

till exempel Polisen, Kriminalvården,

Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse,

Socialstyrelsen och Boverket.

Det ska också stå i kommunallagen

att kommuner och landsting ska följa

de mänskliga rättigheterna.

En tredje plan för de mänskliga rättigheterna

Delegationen föreslår att regeringen

ska fortsätta arbetet för de mänskliga rättigheterna

och göra en tredje plan för det arbetet.

Regeringen ska arbeta för att många samarbetar om hur planen ska se ut och genomföras.

En myndighet för de mänskliga rättigheterna

Länderna i FN har kommit överens om att det är bra om varje land har en egen myndighet som arbetar med de mänskliga rättigheterna. Sådana myndigheter finns nu i 67 länder. FN har flera gånger sagt att det skulle vara bra för Sverige att ha en sådan myndighet.

Delegationen föreslår en myndighet i Sverige som ska heta Kommissionen för mänskliga rättigheter.

Kommissionen ska arbeta med detta:

- Kommissionen ska undersöka och rapportera om hur Sverige följer de mänskliga rättigheterna och ge förslag på hur det kan bli bättre.
- Kommissionen ska ge förslag på ändringar i lagar och regler så att Sverige följer de mänskliga rättigheterna.
- Kommissionen ska samarbeta med FN och andra organisationer om mänskliga rättigheter.
- Kommissionen ska arbeta för utbildning, forskning och information om de mänskliga rättigheterna så att fler har kunskap om dem i Sverige.

Kommissionen ska inte arbeta med att besluta om människor har rätt när de klagar på att de inte har fått sina rättigheter. Det skulle bli så många klagomål så att kommissionen inte skulle hinna göra det den själv tycker är viktigast.

Delegationen föreslår att Kommissionen

ska vara en myndighet
som riksdagen bestämmer över.
Riksdagen ska välja tre chefer för Kommissionen.

Delegationen tycker att Kommissionen
ska bildas så fort som möjligt och att en lag
ska tala om hur kommissionen ska arbeta.
Senare ska regler för Kommissionen
också finnas i grundlag.

Kommissionen ska inte ta ansvar för sådant
som andra redan har ansvar för
när det gäller mänskliga rättigheter.
Kommissionen ska istället ge stöd och
kontrollera att alla statliga myndigheter, kommuner och landsting
följer de mänskliga rättigheterna.

Utbildning, forskning och kunskap

Vi i Sverige behöver kunskap
för att kunna följa de mänskliga rättigheterna.
Det gäller både varje människa privat
och dem som arbetar i statliga myndigheter,
kommuner och landsting

Skolan och högskolan

I den nya skollagen står det
att skolorna ska följa de mänskliga rättigheterna
och ge kunskap om dem till eleverna.
Det är viktigt att de mänskliga rättigheterna finns med
i läroplaner och kursplaner för skolan.
Delegationen tycker att det ska finnas
bra läromedel om de mänskliga rättigheterna
och att Skolinspektionen ska kontrollera
att skolorna tar ansvar för de mänskliga rättigheterna.

Liknande regler behövs i högskolelagen.
Det ska också stå med i reglerna

för utbildningar till vissa yrken
där de mänskliga rättigheterna är viktiga.

Utbildning för anställda i staten, kommunerna och landstingen

Redan nu får en del anställda som arbetar med stöd till människor utbildning om de mänskliga rättigheterna, men det finns ingen plan för en sådan utbildning för dem som är anställda av staten.

Därför föreslår delegationen att Kompetensrådet för utveckling i staten, Krus, arbetar fram en plan för hur anställda i staten ska få utbildning om de mänskliga rättigheterna.

Delegationen föreslår också att regeringen ska diskutera med Sveriges Kommuner och Landsting om hur kommuner och landsting kan ge kunskap om mänskliga rättigheter till anställda och politiker.

Forskning

Det finns inte så mycket forskning om hur de mänskliga rättigheter följs i Sverige. Därför är det viktigt att regeringen ger stöd till sådan forskning. Det är till exempel viktigt med forskning om rättigheterna i hälsovården, i utbildningar, i domstolar och i val.

Delegationen föreslår att Vetenskapsrådet ska ha ett forskningsprogram där de som forskar om mänskliga rättigheter kan söka pengar för sin forskning.

Siffror om de mänskliga rättigheterna

Det är viktigt att beskriva hur samhället följer de mänskliga rättigheterna,

för att sedan veta vad som behöver göras om det finns problem.
Det behövs siffror som berättar om det, så att riksdagen kan få information och så att man kan jämföra med andra länder.

Föreningar och företag

Föreningarna och företagen är viktiga för diskussionen och kunskapen om de mänskliga rättigheterna. Många föreningar kan berätta om vilket skydd människor får av de mänskliga rättigheterna och när de inte får det. De kan också ge kunskap till människor om de mänskliga rättigheterna.

Staten ger stöd till föreningar, men det finns inget särskilt stöd till föreningar som arbetar för de mänskliga rättigheterna.

Därför föreslår delegationen att regeringen undersöker om stöden fungerar bra för de föreningar som arbetar för de mänskliga rättigheterna eller om regeringen måste ändra i reglerna så att föreningarna bättre kan arbeta för de mänskliga rättigheterna.

FN har skrivit regler för vilket ansvar företag har för de mänskliga rättigheterna. Reglerna handlar också om att länderna ska se till att företagen följer de mänskliga rättigheterna. Delegationen föreslår att regeringen arbetar för att de reglerna ska bli verklighet i Sverige.

Delegationen föreslår att regeringen översätter de regler som finns för stora företag som finns i många länder. Regeringen ska se till att företagen får reglerna

så att företagen kan respektera
de mänskliga rättigheterna.